

Nro. 41.

**A' FELS. CSÁSZÁR, ÉS AP. KIRÁLY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.**

Indúlt Bétaből, Kedden. Május 21-ik napján, 1811-ik
esztendőben.

B é t s.

Eő Császári Királyi Felsége méltóztatotta' maga Valóságos Titkos Tanácsosát, a' Cseh és Ausztriai egyesült Udvari Cancellariának eddig volt Vice-Előülölőjét, a' Sz. István K. Rendjének Kommandátorát (közép kereszties tagját) Baldácsi Antal eő Excellenziaját, sok esztendőktől fogva tartó szolgálatjai által kinyilatkoztatott tudományaira, munkás szorgalmatosságára, és egyéb megkülömböztetett talentumaira való tekintetből, a' közönséges - Számvévő - Directorium üresen lévő Előlülői helyére emelni, a' melly Előlülői hivatalban e' h. 15-kén Hertzeg Trautmannsdorf Cs, K. Első Udvari Mester által

az oda tartozó hivatalbéli személyeknek bémuttatott.

Inzsinör *Witsch Rudolf* urat, ezen című munka' iráját: *Urbarmachung des Flugsandes* (a' repülő, vagy szálló homok megmivelése), a' Petersburgi Gazdasági Társaság a' maga külföldi levelező tagjává nevezvén, az arról szolló Diplomát egy igen szép lévél mellett küldötte kezéhez.

Egy itt kijött Kerülő Rendelés szerént megengedettett, hogy az olyan Sidókon kívül, a' kik birtokosi jussal nem birnak, mások mindenek építtethessenek Bétsben házat. A' kik egészszen új és még haszonra nem fordítódott épület' helyén építenek, 20 esztendeig mind a' rendes vagy rendkívülvaló adófizetéstől, mind pedig a' katonaszállótól mentek.

Itt a' Fejér Ökör nevű kavéházban (melly leginkább a' Bétsben tartózkodó Görögök és Rátzok időtöltő helye) megszollit egy ismételten egy Negotziánst — mondja, hogy 500 aranyra volna szüksége bankóczéduláért — meg egyeznek az esmeretlen valami házhoz rendeli a' Negotziánst az aranyokkal — e' megjelenik, az aranyokat leszámlálja — az ismételten elő veszen egy tsonó papirosat, melyre kívül a' benne lévő bankónak summája vólt feljegyezve, 's azt a' maga kolapja' fejibe veti, azonban a' ruhazsatskót, melyben az aranyok vóltok kezébe vévén, gondolkodva jár fel 's alá a' szabában, mintha valamit számlálna — egyszer kérdi a' Negotziánstól, hogy hát szakadozott bankóczedulákat elveszen-e? — ezt azt feleli, hogy nem — az esmeretlen leteszi a' zsatskóaranyot az asztalra.

a' kalapját is mellé teszi a' tsemó bankóval, 's mind azokat ott hagyván kimegy a' szobából, azt mondván, hogy 4000 Forintot érő rongyos bankóczédulák helyett újakat fog hozni — a' Negotziáns hijába várakozik egy oráig — akkor megnyitja mind a' zsatskót mind a' papiros tsemót — 's abban az aranyok helyett egész és fél krajtzárosokat, a' tsemóban pedig a' bankóczédulák helyett úgy nevezett itató papirost talál, melly éppen bankóczedulányi nagyságra volt vágva. — Ezen esmeretlennek sokáig kellett magát a' tserelés' mesterségében gyakorolni. Egy ruhazsatskót, melyben 100 arany van, egy ötet szemmeltartó ember előtt egy más hasonló nálla eldugva lévő zsatskóval úgy feltserélni, hogy azt a' másik ember telyességgel meg se sajdítsa, nagy tehetség.

Bétsben már tsak ezen Május elején három olyan szülötteket találtak, kiket annyjaik kitétek. Egy negyediket a' Wieden nevű külső városi malom - tsatorna motsárjában halva találták - meg.

Egy valami 38 esztendőt élt, idegen születése Komornyk, kinek minthogy szolgálatba nem maradott 's bizonyos gyanakodásra is okot szolgáltatott, Bétsből el kellett volna menni, inkább agyon lötte magát mint sem innen eltávozzék.

E r d ő l y.

Désről Aprilis 29 dikén. Cs. K. Titkos Tanácsos Gróf *Teleki Károly Úr ő* Excellentiája, életének 80-dik esztendéjében, a' múlt szombaton szép tsendes halállal kimult ez árnyék világból. A' haza egy valóságos díszét, minden jó emberek valóságos barátjokat, a' szegények egy

jóltévő gyámolokat, a' Litterátura és Litterátorok egy bőltés és tudós pártfogókat vesztették - el benne.

Spanyol és Portugallia Országok.

Május 5-dikén a' Spanyol és Portugallia országokban fekvő minden armádiáknak állapotokról környülállásos tudositásokat adott-ki a' Parisi Monitor. Nagy ütközet sohol nem történt: középszerű és apróbb verekedések az egész országban sokféle gyakran történnek. Az újabbak és nevezetesebbek summásan így adatnak elő: —

A' Portugalliai armádiától. A' Marschal Massena armádiája, minekutánna Salamankából és Ciudad Rodrigóból a' szükséges készületeket magához vette, ismét vissza fordúlt. Előbb Almeida felé kezdett nyomulni: hanem ezen útról Már-tzius 23-kán eltérvén Guarda felé tsavarodott. Ide érkezvén itt mulatott azon hónap' 28-dikáig a' nélkül, hogy ellenséget látott volna. Innét Sabugal felé folytatta útját. Itt valami 15 ezer emberből álló ellenséges seregnak arra felé való közelítését vévén észébe Gen. Regnier, a' Sabugal megett lévő halomnak lapáján hadi rendet formált. Hanem észrevévén, hogy az Anglusok eleibe akarnak kerülni, ezeknek tartoztatásokra a' Gen. Sarru Brigadáját a' hegyen hagyta, a' sereg' több részét pedig a' Coa mellé arra a' helyre vitte, a' hova az ellenség sietett. Az Anglus sereg nem soká réá ütött a' Gen. Sarru Brigadájára, de, minekutánna ennek Regniertől is segítsége érkezett volna, olyan készülettel fogadtatott, hogy a' mi tsak a' kard elől megmenekedhetett, mind vissza kergettetett. A' Frantziák' holtakból és sebesekből álló vesztese 200

emberre telt. Az Anglusok' vesztésiről azt írja a' Frantzia tudósító, hogy ők ném ok nélkül hiszik, hogy annak 6 vagy 7 száz holtakból és sebesekből kellett állani.

A déli armádiától. Badajoznak elfoglalása után azonnal Abulquerque és Campo-Major felé sietett a' M. Soult armádiája, hogy ezen erős helyeket azon ellenséges seregnek megérkezése előtt elfoglalhassa, melyről tudva volt, hogy Lisboa felől ellene útban volna. A' Frantzia seregnek csak a' meglátása és néhány ágyúlövések elégségesek voltak, az Abulquerquei őrző sereget, a' melly 800 emberből állott, úgy megrettenteni, hogy magát 17 ágyúkkal egyetemben fogságra adja. A' Frantzia sereg ezen erősséget, hogy az Anglusok' kezére ne kerüljön, azonnal elrontotta, 's az ágyukat és őrző sereget Badajozba küldötte. — Hasonlóképpen történt a' dolog Campo-Majorral; a' várra való ágyuzás Mártz. 17-dikén elkezdődött, és 21-dikben már bé volt törve a' vár' oldala, melyre nézve az őrző sereg a' második felkérésre magát feladván, 52 ágyúkkal egyetemben Badajozba vitetett; 15 ágyú el nem vitettethetvén, hogy az Anglusok hasznokat ne vehessék, össze rontattak. — A' Frantzia sereg magát mind ezek után Badajozhoz vissza vonta. Az Anglus és Portugallus seregek, mellyeknek számjok 15 ezer emberre tétetik, csak a' hátuljáró Fr. tsapatot érhatték-bé Campo-Majornál, a' hol a' 100-dik gyalog Regimentnek két Batalionnyai négy szegeletű hadi rendet formálván, a' reájok rohanó Anglus Dragonyosokat bátorsággal bévárták. Az ellenség' holt testjei a' földet elborították. A' Frantziák között is ele-

sett valami 20 's egy néhány ; valami 100-zig való gyenge sebet kapott ; valami 12-tő felől nem tudják hova lettek. A' 26-dik Regiment derék Oberstere, *Champrin*, elesett. Az ellenség közöttül valami 180, többire Anglusok fogságra estek. A' Frantziák négy szegletű hadi sorának tüze rettenetes számú embert ólt meg ez ellenség közöttül.

Kadix mellől. A' Chiclanai verekedés után még nem próbáltak onnét az Anglusok több expeditiót. Marsal Victor azolta *Medina Sidoniát* is vissza vette az Insurgensektől.

A' Kataloniai armádiától. A' Kataloniai Junta módot talált volt arra , hogy Barcellonában megigérjék neki, hogy az ott lévő Montjoui nevű erősséget neki 3 millióért feladják. Megértvén a' Barcellonai Komendáns Gen. Mathieu a' dolgot, olyan rendelkezéseket tett, hogy az ellenség' mestersége a' Frantziák' hasznára váljon. Az egyet-éttők plánuma szerint Mártzius' 20 dikára viradó éjjeli 1 óraker, 8000 insurgensek a' Campo-Verde vezérlése alatt Barcellona mellett megjelenvén, 800 leg bátrabbak közöttülök azonnal a' vár' árkába szöktek, de melly igen elbámultak, midőn a' vár' fokáról kártáts-esső által köszöntődtek. Ez a' meg tsalattatás 2 vagy 3 ezer insurgensekbe került, kik között tsak az elestek' száma 800-ra számlaltatik. A' Junta Agense is fogságra esett Barcellona mellett egy faluban a' 3 milliókkal egyetemben. — Ugyantsak Kataloniában Figueras vára ellen szerentsésebb próbat tettek az insurgensek, de a' mellyet tsak a' Komendáns' nagy bizakodásának és vigyázatlanságának köszönhetnek, a' ki a' várnak magosságába 's erősségébe

helyheztetvén bizodalmat, semmi vigyázókat nem állított-ki. Két Altisztek, mind ketten Kataloniai emberek, az élés-ház mellé lévén rendeltetve, a' magazinum kúlsait, mellyeket a' fő vigyázó együgyűségéből nékik által adott volt, 20,000 darab pénzért eladták az ellenségnek. Ezeknek segedelmeikkel 500 havasi insurgents stutzosok éjjel egy titkos ajton a' várba bévezettettek, 's az abban lévő 400 őrző katonákat meglepven a' várat elfoglalták. Tudtára esvén a' váron kívül lévő sereg' vezérének Paraguey d'Hilliers Generálisnak a' történet, ő azonnal parantsolt Figueras várának körülvétetése eránt, hanem az alatt, míg Gen. Quesnel a' seregével oda érkehetett, még 1200 havasi insurgensek mentek-bé a' várba. De nintsen, a' mint mondják, vizek, húsok és kenyerek.

Az Arragoniai armádiától. Mártzius 3-dikán 6000 insurgensek Tarragona várából kijöven, 2000 Frantziákat körül akartak venni, hanem ezeknek Obersterek Robert jó rendeleteket téven, nem érhettele el célját az ellenség, mint hogy az alatt Gen. Habert az Oberster Robert segítségire megérkezvén, az ő ágyuinak tüze az insurgenseket a' várba vissza kergette. — *Dayle* nevű Anglus a' pénzbe helyheztetvén bizodalmat, egy új Regementnek formálásában foglalatostokodott a' Kataloniai hegyeken. Alatta Oberster Solano és 15 insárgens tiszték buzdítottak a' fiatal Spanyolokat a' falukon a' fegyver fogása. Még a' haramia csoportokat is a' magok részire hódították az arany által. De nem érték jó végét iparkodássoknak, minthogy jó idején meg lépték őket az ellenek küldetett Fr. tsapatok, és

széllyel verték; 35 elesett közzülök; 96-ton fog-ságra estek 10 tisztekkel és 3 harambasával egyetemben. — Aprilis 4-dikén 1500 insurgensek valencziából egész Canta - Vieáig kijőni bátorkodván, Oberster Dupeureux 600 emberrel reájok ütött. Ez az insurgens sereg az első lövésre úgy széllyel futott, hogy a' Spanyol Oberster 20 embernél többet magával vissza nem vihetett. — Véghetetlen e' féle apró öszszetsapások hordatnak elő ezen tudósításokban, a' mellyek az Országban igen gyakran történnek mindenütt, Valencziát és Gallitziát, és némelly tengeri tartományokat kivévén, a' hol még Frantziák nintsenek.)

(Az északi és közép armádiáktól is számláltnak elő sok e' féle számtalan apró öszszetsapatok a' Monitörben: hanem mi most ki nem bocsátkozhatunk mind ezekre.)

Elegyes Levelek.

Madridből April. 17-dikén irták, hogy az oda Sevillából érkezett tudósítások April. 2 dikáig terjedtek. Ezek szerint a' déli armádia' fő hadiszállása már két hetektől fogva ismét ott Sevillában volt. Az Andalusiában az alatt történt dolgok, míg M. Soult, a' Déli armádia' vezére, Badajoz várát vitta, őtet arra indították, hogy ezen várnak elfoglalása után tsak két napi nyugadalmat engedjen seregeinek, és azonnal sietve visszajőjön azokkal Sevillához. Mártzius' 14-dikén indította - meg Badajoztól seregeit, és 19-dikben már bészállott volt Sevillába. — Meddig jött a' Gen. Beresford vezérlése alatt lévő Anglus és Portugallus sereg Badajoznál, még erről nem érkeztek tudósítások.

Az Északi Spanyol tartományokból érkezett leg újabb tudósítások szerint, a' Gen. Wellington vezérlése alatt lévő Anglus sereggel tsatázó Frantzia armádiának vezére M. Massena, az armadia' egy részével akkór Ciudad - Rodrigó várában volt.